

לויא י'ק

יש הרבה גיבורים אחריימעשה. אחרי שדויד כנישי כרת את ראשו של גוליית הפלישתי, היו בוודאי רבים במחנה ישראל שאמרו: "חוכמה גדולה גוליית כבר היה וקין כל אחד היה יכול לעשות את זה!" אלא שכל אותם גיבורים רטרואקטיביים לא התייצבו מול גוליית כאשר עמד והשמיע את קריאתהגור שלו. זה עלה על דעתי כאשר קראתי בחותם, המוסף של על המישמר, את דבריו של יוסי גנשר, איש קיבוץ עמיר, מי שהיה עד לפני שנה מנהל קרן השומר הצעיר. גנשר היה האיש החזק בתחום שלו, והוא התנגש לפני ארבע שנים עם האיש החזק של כל המערב, יעקוב לוינסון. הוא לא פירסם את הדברים או. בחדרייחררים נערכה מעין בורות וגנשר הסתפק במסקנותיה, שהיו בחוקת תיקו. השבוע אמר גנשר כמה דברים נכונים על עלייתו של לוינסון. בפסוק אחד הוא נאות להתייב גם אותנו. "לדעתי, אין מה להתפעל מהאומץ של העולם הזה בחשיפת הפרשה", אמר. "שמונה חודשים אחרי תחילת החקירה לא היתה להם סיבה לחשוש. כבעבר, מתגובתו של לוינסון שנחלש".

קל מאוד להפוך את קצת הטענה הזאת על פיה. אכן, עברו שמונה חודשים מאז ראשית החקירה ועד לרגע שבו פיצץ העולם הזה את הפרשה. מדוע לא נמצא אף עיתון אחד, ואף עיתונאי אחד, שהעז לפרסם אותה? אם לוינסון נחלש, "כפי שטוען גנשר, מדוע לא נמצא אף גורם אחד במדינת ישראל כולה שיעז לפרסם את האמת?"

ומה לגבי גנשר עצמו? מדוע הוא לא הביא לפירסום הדברים — למשל בעל המישמר?

"הוא שלט בכלי-התיקשות"

את הסיבה לכך הסביר גנשר עצמו באותו הראיון עם עורך ליפשיץ. אמנם, הוא ייחס אותה רק לתקופה קודמת. אך ההיגיון הפשוט אומר שסיבה זו היתה קיימת גם בתקופת החקירה.

הוא (לוינסון) שלט שליטה מוחלטת בכל אמצעי התיקשות — עיתונות, רדיו וטלוויזיה — בכל הקשור בבנק הפועלים. היתה לו גם השפעה רבה עליהם בתחומים נוספים. היה לו מגע הדוק עם כל מערכות העיתונות, והוא השפיע עליון באמצעות תקציבי-הפירסום של הבנק. כל עוד שימש לוינסון בתפקידו — אף עיתונאי אחד ואף עיתון אחד לא העז לתקוף או לבקר את לוינסון או את הבנק.

הוא היה איש מסוג, אך כשרצה להביא את דעתו, בחר את העיתון, הכתב וצורת-הפירסום. כשררש שיכחישו ידיעות שנגעו לו — לא זו בלבד שהעיתונים נכנעו לו, הוא גם הכתיב את התוכן, היקף והמיקום של ההכחשה בעיתון. תשאל את חברי-לימיקצוע, הם יודעים היטב במדויב!

שימוש זה בכוח הכספי הטמון במודעות, הוא סכנה לדמוקרטיה. זה העיתונים תלויים במודעות. כשלושת ריבועי תקציבו של עיתון יומי ממונים עליידי הכנסות ממודעות. כאשר גורם אחד — בנק הפועלים — נותן כמות גדולה של מודעות והוא יכול להשתמש במכשיר זה כדי לאיים על עיתון או להכניע אותו. המודעה אינה משמשת עוד את מטרתה הלגיטימית — לפרסם את סחורת המפרסם — אלא הופכת מכשיר לסחיטה, נשק נגד העיתון.

אנחנו, אנשי העולם הזה, יודעים זאת היטב — אבל אנחנו הוכחנו גם שניתן למרוד נגד דיקטטורה זו. ולראייה — במשך קרוב ל-20 שנה לא הופיעה בהעולם הזה אף מודעה אחת של בנק הפועלים. זמן קצר אחרי שקיבלתי לידו את עריכת העולם הזה, ב-1950, הוטל על השבועון חרם טוטאלי מטעם השליטים של "משק העובדים" — ראשי מפא"י של או. מכיוון שאלה שלטו גם במשק המדינה והסוכנות, היה זה חרם טוטאלי של כל הסקטור הציבורי — מחלקות הממשלה ומפעליה, ההתדרות והסוכנות.

החרם הוטל מפני שהעונן למתוח ביקורת בוטה על המישטר הבניגוריוני בכל התחומים, עד שבניגוריון ראה בנו — לפי עדותו של ראש שרותי-הביטחון שלו, איסר הראל — את "האוייב מס' 1 של המישטר".

קשה לי להעריך כיום מה גודל הנוק הכלכלי שנגרם כתוצאה מכך להעולם הזה. בתקופה המכרעת של התפתחות שביעון זה, לא זה בלבד שלא עמד מאחורינו שום כוח כלכלי, קונצרן או איל-הון, לפי השיטה שחררה לאחרונה לעיתונות, אלא שהיינו נתונים במצב של מצור כלכלי מתמיד. בערכים של היום, נמנעו מאיתנו הכנסות של מאות מיליוני שקלים, שהיו יכולים להפוך את העולם הזה לאימפריה עיתונאית.

עמדנו בכך כלי היסוס, כי מילחמתנו היתה חשובה לנו יותר מאשר שיגשג כלכלי. בנינו שבועון שלא היה ניתן לאיים עליו או להפעיל נגדו סחיטה. לא ספינת-שעשועים מרווחת, אלא ספינת-מילחמה יעילה. אומץ-לב? העולם הזה ורק הוא יכול היה לחשוף את פרשת לוינסון — מפני שזהו העיתון היחיד במדינה שככלל אינו שואל את עצמו. ברגע כזה, אם זה כדאי או לא, מה יהיה הנוק, היכן יפגע, כאשר יש לצאת למילחמה, אנחנו יוצאים בלי חשבון. אני מעז לנחש שאחרת לא היתה הפרשה מתפרסמת עד היום. למרות שלוינסון, נחלש, כביכול.

דרכי שוחד וסחיטה

כפי שמספר גנשר עצמו, הכוח של לוינסון להשפיע על כלי-התיקשות לא נבע רק מעוצמתו המודעות.

כלי-התיקשות הממלכתיים אינם תלויים במודעות. אך הנה מספר גנשר-סיפור מעניין: "אינני יודע כיצד השפיע ברדיו ובטלוויזיה, גם בתקופת המערך וגם בתקופת הליכוד. עובדה שהם נשמעו לו.

לפני כחמש שנים התקיים כנס איגוד-התעשייה הקיבוצית בשפיים. הרדיו לא בא. עשר דקות לפני נאומי של לוינסון בא צוות-שידור, הקליט אותו והסתלק. בשידור לא דיברו על הוועידה. שמעו רק את לוינסון. לזה יכול להיות הסבר פשוט: לוינסון היה מעניין. הוא היה איש-מסתורין, ולדיועותיו היה מישקל. הוועידה עצמה יכלה להיות משעממת. אבל גנשר מוסיף פרט אחד: "כשהיה בנינו (כין לוינסון וגנשר) עימות, אמרו לי בטלוויזיה שנגד לוינסון אפשר לדבר רק בשידור חי. בעריכה זה לא עובר".

מדוע הפעילו האחרים על התיקשות הממלכתית דאז צנזורה, כדי להגן על לוינסון? במקום אחר רומז גנשר: "היה לו (ללוינסון) כישרון מיוחד למצוא דרכים להתיע יריבים מלפעול נגדו. הוא מצא ככל אדם את חולשותיו: היו לו, ככל הנראה, דרכים לאיסוף מידע ויצירת מחויבות, שגרמו לכך שכל העובדים הבכירים בכנק נאלצו לשמור לו אמונים." שחוד? סחיטה?

את התוצאות מגריר גנשר בצורה בוטה: "אם רוצים להבין מה גרם ללוינסון להסתבך בנושאים כמו יו-אס-אי ועיסקת סונול, צריך לזכור מתי זה קרה. הן היו עבירות, הן נעשו כשלונינסון היה בשיא כוחו, כולל הכוח לשלוט בתיקשות ולמנוע פירסום ביקורת והאשמות נגדו".

קשה להעלות את הדעת כתבי-אישום חמור יותר נגד העיתונות — ותיאור נאמן יותר של התוצאות הכרוכות במעילת העיתונות בתפקידה, בתחום זה ובכל תחום אחר.

"איש לא העז..."

גנשר מתחמק משאלה אחת: מדוע לא הביא הוא עצמו לפירסום הפרשה?

הוא מספר: "ב-1981 הבאתי לעיתונאים בכמה עיתונים (גנשר מנה שמות מכובדים ומוכרים) את כל הסיפור של אמפ"ל. הבאתי מיסמכים שפירטו את עסקות אמפ"ל, וסימנתי בעיפרון ארום את העסקות שנראו לי חריגות, וגם הסברתי מדוע. אף עיתון אחד לא העז לפרסם את זה." זה מעורר תמיהה. אני מניח שיוסי גנשר מכיר את כתובתו של העולם הזה. אני מניח שגם היה ברור לו שאם יש כלי-תיקשות אחד במדינת-ישראל שאינו נרתע מלפרסם פרשות של שחיתות ושרירות, יהיה בעליו כאשר יהיו — הרי זה העולם הזה. אבל הוא לא מצא את הדרך אלינו.

אני משער שגם גנשר לא היה מוכן להסתכן במאבק גלוי, חריף וללא-סייג — ועל כן נמנע מלבוז במגע עם הגורם האחר בארץ שהיה השותף הטבעי במאבק כזה. ואכן, עורך ליפשיץ אומר בהקדמה לראיון: (גנשר) הזהיר מפניו את הגורמים המתאימים. או עשה זאת ב"ש א.י".

להזהיר "בחשאי", הרי זה מזכיר את הטכסיסים של סר האמפרי בסידרה כן, אדוני השר. כך הרגיע את מצפוני, אך ידע מראש ששום תועלת לא תצמח מאזהרה כזאת. כפי שאומר גנשר עצמו: "בחברת העובדים ובמערך איש לא העז לקום נגד לוינסון. פרס ומשל היו נמשות לידו".

בהקשר זה כדאי גם להזכיר כי יעקב חזן היה בין מקבלי המיכתב האנונימי, שהזהיר את ראשי המערך לפני קרוב לשנה מפני מעשיו של לוינסון. גם גנשר עצמו חשש לפנות אלינו. עכשיו הוא מרבר — אבל רק אחרי שהעולם הזה פוצץ את הפרשה.

את דבריו מסיים גנשר בהערה נכונה: "אני מעריך שיש יסוד להאשמות שהועלו נגד לוינסון. הכל תלוי בטיב וביסודיות של עבודת-החקירה. אך השאלה ברבר אשמתו של לוינסון אינה כלי-כך מרכזית. השאלה החשובה היא איך, נמשך עשר שנים, איש לא העז לקום נגדו!"

יתכן שזה נושא מתאים לחקירה פנימית מטעם ציבור העיתונאים.

מוזל טוב -- נולד לכם בן
מסיבות ברית וחתונות
המוצלחות ביותר
בבית הרופא
עם הגן היפה
תל-אביב, רחוב הפטמן 1
המשרד פתוח: בשעות 10-13; 17-19
טלפונים: 298772, 722314, 9223244

שבתאי לביא
הורוסקופ
הבורסה לניירות
ערך בת"א
חיזוי אסטרולוגי
לבורסה
ינואר - דצמבר
'84
שלח/י צ'ק לפקודת האסטרולוג
שבתאי לביא
ע"ס 560 ש.
לת.ד. 1157 גבעתיים 53111
החוברת תגיע
למשרדך ע"י שליח!
הוצאה לאור * פרסום * יעוץ אסטרולוגי
שדוד אברהם 5 תת-גן טלפון 734847
מכתבים ת.ד. 1157 גבעתיים 53111

לדדי, צניקה ואיזי
אתכם באבלכם על מות אמכם
טובה בורזביץ
שרית ומיה ישי (ווב)